

УДК [351.74:342.72/.73](430+438)

О.С. ПРОНЕВИЧ, канд. іст. наук, доц.,
Харківський національний університет внутрішніх справ

ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПРАВА НІМЕЧЧИНИ ТА ПОЛЬЩІ

Ключові слова: доктринальні засади, поліцейське право, Німеччина, Польща

Поліцейсько-правова доктрина є вченням, системою знань і своєрідним наріжним каменем фундаменту будь-якої національної поліцейської системи. Вона націлена на з'ясування низки основоположних питань, а саме: сутності соціальної місії поліції (міліції); цілей, завдань, функцій, основоположних принципів і методів реалізації поліцейської діяльності; структурно-функціональної організації поліції (міліції); технології підготовки і прийняття управлінських рішень; засад взаємодії поліції (міліції) з державними і недержавними суб'єктами поліцейської діяльності та інститутами громадянського суспільства тощо.

У вітчизняній правовій науці аналізу зарубіжних поліцейсько-правових доктрин належна увага не приділялася. Водночас варто визнати існування такої необхідності, що об'єктивно зумовлена прагненням визначити соціально-правову природу поліції (міліції) та уточнити її місце у системі органів публічної адміністрації. Урахування зарубіжних напрацювань сприятиме коригуванню концепції реформування української системи охорони правопорядку, впровадженню апробованих організаційно-правових форм у практику управління органами внутрішніх справ тощо.

Метою статті є з'ясування сутності поліцейсько-правових доктрин Німеччини та Польщі і виявлення існуючих підходів до розмежування компетенції суб'єктів поліцейської діяльності.

Поліцейське право Німеччини ґрунтується на класичних засадах, сприйнятих переважно більшістю європейських країн. Сучасна

німецька поліцейсько-правова доктрина формувалася упродовж тривалого часу в умовах соціальних потрясінь і перманентного пошуку балансу інтересів суспільства та окремих індивідуумів. Дискусії щодо визначення місця та ролі поліції у системі органів публічної влади сприяли визнанню недоцільності наділення поліції виключним правом реалізації державної монополії на забезпечення внутрішньої безпеки та усвідомленню пріоритетності розвитку множини суб'єктів правоохоронної (поліцейської) діяльності (державних, муніципальних, недержавних). З іншого боку, цілком справедливо наголошувалося на універсально-соціальному характері поліції, наділеної широкими дискреційними повноваженнями.

До кінця XIX століття німецькій поліції була властива всеосяжна компетенція, початок перегляду і звуження якої було покладено прецедентним за характером «Кройцберг-рішенням» Вищого адміністративного суду Пруссії від 14.06.1882 р. [1, с.153]. Нова філософія поліцейської діяльності ґрунтувалася на засадничому постулаті: упорядкованість суспільного життя, політична стабільність, економічний добробут і почуття людської гідності є важливими передумовами для забезпечення стійкого суспільного та індивідуального поступу. Як наслідок, у поліцейському законодавстві Веймарської республіки окреслилася тенденція до визначення правових меж інтервенції поліції у суспільне життя. Ці потуги ґрунтувалися на сформульованій на початку 30-р.р. XX ст. пруським державним міністром внутрішніх справ Карлом Северином ліберальній доктрині діяльності поліції, де зміст і спрямованість діяльності поліції визначалися таким чином:

- діяльність поліції повинна підлягати парламентському контролю;
- застосування поліцією законних повноважень повинно здійснюватися з дотриманням принципу співрозмірності (пропорційності);
- поліція повинна служити народу.

Сучасна німецька поліція є ключовим державним суб'єктом правоохоронної діяльності.

Завдання поліції вичерпно сформульовані та нормативно закріплені. Її дії ґрунтуються на законах і підзаконних нормативно-правових актах, орієнтовані на захист конституційних цінностей, а легітимного закріплення набувають у прийнятності населенням. Загалом «поліцейська дія» тлумачиться як адміністративне втручання, що обов'язково повинно відповідати принципу законності, передбаченому ст.20 Основного Закону Федеративної Республіки Німеччини.

Завдання поліції визначаються у контексті забезпечення реалізації конституційної доктрини внутрішньої безпеки, що закріплена у статтях 73, 74, 87, 91 Основного закону від 1949 року. Зокрема, відповідно до п.10b ст.73 Основного Закону ФРН внутрішня безпека федерації і земель віднесена до конституційних благ, що підлягають «адміністративній конституційній охороні» [2, с.182]. Сучасна доктрина внутрішньої безпеки передбачає тісне співробітництво органів поліції, юстиції, цивільного захисту та недержавних інституцій. На земельному рівні такі повноваження делеговано поліції, органам поліцейського управління муніципальної адміністрації, земельним органам Федерального відомства охорони Конституції, відомству пожежної охорони тощо. Категорія «внутрішня безпека» означає захист суспільства та держави від злочинності, тероризму і схожих небезпек, що виникають та розвиваються усередині суспільства (наприклад, «зростаюча молодіжна злочинність», «нові терористичні загрози», «зростаюча злочинність, пов'язана із застосуванням насилля» тощо). Водночас «захист від небезпек» передбачає вжиття заходів з метою уникнення або усунення загроз, що походять від людей та речей. Змістом захисту від небезпек є підтримання публічної безпеки та публічного порядку. Поряд з кримінальним переслідуванням (практичним втіленням принципу законності) поліція та органи поліцейського управління зобов'язані не лише вживати у кожному випадку заходів з метою захисту від небезпек, але й приймати на власний розсуд рішення щодо застосування наявних ресурсів

на основі принципу співрозмірності. Піклування про внутрішню безпеку («внутрішній мир») віднесено до виключної компетенції держави, наділеної монополюючим правом застосування примусу при охороні суспільного блага. Пріоритетними завданнями при забезпеченні внутрішньої безпеки німецькою національною правовою доктриною визнано: боротьбу зі злочинністю (запобігання злочинам, кримінальне переслідування злочинців); вдосконалення системи реєстрації населення та паспортної справи, покращання правового регулювання правового статусу іноземців та осіб без громадянства, а також діяльності громадських об'єднань і проведення зборів; виконання класичних поліцейських завдань; виконання завдань щодо захисту Конституції і частково завдань, віднесених до компетенції служб інформації. У державній «Програмі забезпечення внутрішньої безпеки» від 1974 року було наголошено на закріпленні за поліцією повноважень у сфері захисту від небезпеки, боротьби зі злочинністю і забезпечення безпеки дорожнього руху. Отже, поряд з виконанням класичних завдань охорони правопорядку поліція також причетна до виконання загального державного завдання забезпечення внутрішньої безпеки, тобто захисту внутрішнього миру держави від спроб насильницької зміни існуючого конституційного ладу, тероризму, а також безчинств із застосуванням насилля (ця функція переважно реалізується Федеральним відомством охорони Конституції). Делегування поліції означених вище завдань щодо усунення загроз для внутрішнього миру зумовлено прагненням унеможливити застосування військових підрозділів для виконання завдань у сфері публічної безпеки або запобігти спробам зміни конституційного ладу шляхом нелегітимного проголошення надзвичайного стану чи встановлення диктатури. На відміну від Конституції Веймарської Конституції 1919 року чинний Основний Закон ФРН 1949 року передбачає вилучення завдань щодо охорони правопорядку з компетенції бундесверу та наділення поліції статусом основного виконавчого органу за-

безпечення внутрішньої безпеки, наділення федерації досить широкими повноваженнями у поліцейській галузі, створення спеціалізованих органів захисту Конституції і ліквідацію нацистської «політичної поліції», що асоціювалася виключно з репресіями та боротьбою з дисидентством. Принагідно зауважимо, що в рамках участі у зарубіжних миротворчих місіях бундесвер виконує поліцейські функції. Водночас у Німеччині триває дискусія щодо перспектив застосування військових підрозділів на території країни для усунення загрози тероризму.

Поліцейське право Німеччини невідривно пов'язано з правом порядку [3] або правом безпеки [4], що загалом охоплюються особливою частиною права управління [5]. Поліція в інституційному сенсі є виконавчим органом держави. Одним з постулатів поліцейського права є розмежування суб'єктів поліцейської діяльності на дві категорії, а саме: класичну поліцію як «поліцейську виконавчу службу» (Polizeivollzugsdienst) та органи поліцейського управління (Polizeiverwaltungsbehörden, Verwaltungspolizei, Ordnungsbehörden або Sicherheitsbehörden). Відповідно до земельних законів про поліцію поліцейська виконавча служба (що включає охоронну, кримінальну і водну поліцію, поліцію готовності) визнана ключовим елементом «виконання завдань захисту від небезпек». Натомість органи поліцейського управління охоплюють сукупність інституцій (інспекцію промислового нагляду, санітарну і пожежну інспекції тощо), уповноважених до виконання завдань захисту від небезпек на підставі інших законодавчих актів (не законів про поліцію). Наприклад, відповідно до §3 Закону Мекленбургу-Верхньої Померанії «Про публічну безпеку та порядок» від 25.03.1998 р. вичерпно розмежовано на інституційному рівні поліцію і органи порядку (управлінську поліцію). Зокрема, до поліції у загальному розумінні віднесено службовців поліцейської виконавчої служби та органи поліцейської виконавчої служби. До органів поліцейського управління належить сукупність державних органів виконав-

чої влади різного рівня, а саме: міністерства у межах їх сфер відповідальності (земельні органи поліцейського управління), уряду земельних округів (окружні органи поліцейського управління), обер-бургомістри у містах окружного підпорядкування, керівники територіальних служб і бургомістри (місцеві органи поліцейського управління), а також окремі органи земельної влади, на які законодавством покладено виконання завдань із захисту від загрози (спеціальні органи поліцейського управління) [6].

Органи поліцейського управління здійснюють нагляд за окремими галузями суспільного життя з метою виявлення існуючих небезпек, а поліція уповноважена вживати невідкладних превентивних і репресивних заходів. Різницями між цими суб'єктами полягає як у обсягу завдань, так й у спектрі способів дії. Як зазначають поліцейські, поліцейській виконавчій службі властиві риси зовнішньої служби, предметна близькість, націленість на негайне усунення існуючої небезпеки, наявність дискретних повноважень персоналу та відсутність ознак максимальної формалізації практичної діяльності. Водночас органи поліцейського управління розглядаються виключно як різновид максимально заформалізованої внутрішньої служби, що забезпечує протидію існуючим небезпекам шляхом видання обов'язкових до виконання приписів (розпоряджень, постанов) [7]. З іншого боку, диференціація суб'єктів поліцейської діяльності не є абсолютною, оскільки поліція виконує окремі управлінсько-поліцейські завдання (у галузі внутрішнього управління, забезпечення виконання вимог законодавчих актів «Про зброю», «Про зброю» тощо), а управлінська поліція зазвичай виконує окремі класичні завдання поліції. Наприклад, у багатьох територіальних громадах шляхом залучення населення формуються добровільні підрозділи поліції порядку (Ordnungspolizeibeamter), які поряд з місцевими підрозділами поліції виконують завдання з охорони публічного порядку. У деяких німецьких містах останнім часом створено

комунальну (міську) поліцію (наприклад, Kommunalpolizei Darmstadt, Stadtpolizei Frankfurt am Mein).

Сучасне польське поліцейське право значною мірою формувалося під впливом німецької поліцейсько-правової традиції. Водночас воно має відчутну специфіку, зумовлену наступництвом у державотворенні і сучасними пріоритетами вдосконалення системи органів виконавчої влади. Польська адміністративно-правова догма ґрунтується на виокремленні сфер діяльності публічної адміністрації з точки зору форм, обсягів і змісту регламентації суспільного життя. Однією з основних сфер є адміністративна поліція, що охоплює дії публічної адміністрації, спрямовані на охорону публічної безпеки, порядку та спокою. Предмет адміністративної охорони у рамках цієї сфери має специфіку у тому сенсі, що діяльність адміністрації одночасно спрямована на охорону як індивідуальних благ (життя, здоров'я та майна), так й публічного інтересу (публічної безпеки та порядку). У спеціальній науковій літературі адміністративна поліція ототожнюється з регламентарною (поліцейською) функцією публічної адміністрації або ж тлумачиться як особлива адміністративна функція держави. У польському законодавстві відсутня легальна дефініція «адміністративна поліція». Спроба окреслення її сутності була здійснена відповідно до п.24 ст.29 чинного Закону Польщі «Про поділ урядової адміністрації» [8], де виконання завдань з охорони публічної безпеки віднесено до підпорядкованого Міністру внутрішніх справ і адміністрації сегменту «внутрішні справи» урядової адміністрації, а також закріплено поділ внутрішньої адміністрації, уповноваженої на охорону публічної безпеки та порядку. В інституційному сенсі адміністративна поліція охоплює сукупність спеціалізованих суб'єктів (служб, інспекцій, сторож), метою яких є реалізація поліцейських функцій, що мають охоронний, контрольний і наглядовий характер. Вони не становлять єдиної організаційної та компетенційної категорії, поділяючись на поліцейські органи загальної та особливої ком-

петенції. Польська поліцейсько-правова доктрина вирішує проблему типологізації (класифікації) суб'єктів адміністративної поліції, ґрунтуючись на матеріальному, формальному і суб'єктивному критеріях [9]. У матеріальному значенні про поліцію йдеться тоді, коли орган займається охороною публічної безпеки та порядку, охороною від загроз для здоров'я, життя або інших правових цінностей, вживає заходи з метою попередження надзвичайних подій природного чи техногенного походження або усунення їх небезпечних для суспільства наслідків, не зважаючи на те, якою є назва органу, уповноваженого на охорону суспільних благ. У функціональному значенні поліція може тлумачитися як реалізація певної функції чи завдання держави або ж як органи публічної адміністрації. Органи адміністративної поліції також можуть поділятися на мілітаризовані та цивільні структури або ж такі, що належать до публічної адміністрації або мають приватний характер.

Спираючись на окреслені вище критерії, можна виокремити дві організаційні форми адміністративної поліції. До першої категорії відносяться спеціальні державні мілітаризовані («уніформовані») формації, що виконують передбачені законом загальні завдання у сфері правоохорони, а саме: поліція [10], прикордонна сторожа [11], мисливська сторожа [12], риболовна сторожа [13], сторожа національного парку [14], інспекція дорожнього транспорту [15]. Другу категорію складають суб'єкти поліцейської діяльності, що не мають статусу обмундированих і озброєних органів публічної адміністрації, та виконують лише окремі завдання у сфері правоохорони. До цієї групи належать фармацевтична інспекція [16], санітарна інспекція [17], ветеринарна інспекція [18], органи державної геологічної служби [19], геодезична та картографічна служба [20]. Польський поліцейст М. Каміньський констатує, що законодавець резервує для першої групи суб'єктів мілітаризованого типу право використання особливих владних форм забезпечення ладу та внутрішньої безпеки, а

також охорони особистих прав і свобод приватних суб'єктів [21]. Працівники цих служб мають право у визначених правом ситуаціях та за дотримання низки вимог застосовувати різні форми безпосереднього примусу, у тому числі й вогнепальну зброю. Друга група складається з суб'єктів адміністративно-правових відносин наглядового типу, що виникають між органами публічної адміністрації та приватними суб'єктами. Органи державної влади цього типу позбавлені повноважень застосування безпосереднього примусу при виконанні передбачених законом завдань наглядового характеру [22, с. 30]. Зазначимо, що поліцейську функцію реалізують також органи публічної адміністрації з «генеральною компетенцією». Так, органи територіального самоврядування на рівні гміни та повіту можуть видавати адміністративно-порядкові приписи, а воєвода, – розпорядження щодо забезпечення порядку, спокою та публічної безпеки. Наприклад, відповідно до ст.24 чинного Закону «Про безпеку масових заходів» [23] вїйт (бургомїстр, президент міста) уповноважуються надавати дозволи на проведення масових заходів, а згідно зі ст.34 цього закону воєвода має право скасування масового заходу у випадку негативної оцінки стану безпеки та порядку. «Приватну поліцію» складають «фірми осіб та майна» (охоронні фірми), детективні агентства, внутрішні служби, служби порядку організаторів масових заходів.

Визначаючи правовий статус поліції, польський законодавець першочергово підкреслив мілітаризований характер інституції. Тому цілком логічним виглядає визначення поліції «як уніформованої та озброєної формації, що служить суспільству та призначена для охорони безпеки, а також підтримання публічної безпеки і порядку» (ст.1 Закону Польщі «Про поліцію»). Категорія «формація», використана у законі для визначення сутності поліції, традиційно у польській мові відноситься до війська [24, с.602]. Обмундированість і озброєність визнано першочерговими атрибутами поліції як органу виконавчої влади. Водночас поліцейська доктрина визнає, що поліцейсь-

кий зберігає усі повноваження і обов'язки у сфері охорони правопорядку також у разі перебування без зброї та у цивільному одязі. Відповідно до ст.1 Закону Польщі «Про поліцію» окреслено основоположні (базові) цілі, що зумовлюють створення поліції. Поняття «безпека» як ціль діяльності поліції законодавцем використано двічі («безпека людей» та «публічна безпека»), що кореспондується з вимогами ст.5 Конституції Польщі, де безпека громадян однозначно розглядається як одне з основних завдань держави. Конституція водночас передбачає можливість обмеження конкретних прав і свобод з огляду на необхідність забезпечення охорони безпеки, тобто поняття «безпека» слугує підставою для загального або локального обмеження конституційних прав.

Як засвідчує аналіз ст.1 Закону Польщі «Про поліцію», черговість вживання вищеозначених правових категорій не є випадковою, оскільки у першу чергу вказує на службову функцію поліції у реляції до суспільства, прагнення забезпечити безпеку кожної людини. «Безпека» у широкому сенсі тлумачиться як відсутність загрози, спокій, у той час, коли «публічна безпека», з одного боку, передбачає збереження порядку та суспільних цінностей, що охороняють державу і громадян перед загрозливими для правопорядку явищами, а з іншого боку, означає фактичний стан, що уможливорює без наражання на шкоду нормальне функціонування державної організації та реалізації її інтересів, збереження життя, здоров'я і майна людей, а також користування правами та свободами, гарантованими конституцією та іншими правовими приписами [25, с.128–129]. Натомість поняття «порядок» фігурує у констеляції «публічний порядок», означаючи панування правопорядку, лад, спокій та життя у відповідності до загальнообов'язкових норм [26, с.355]. Обов'язок охорони безпеки людей та служіння суспільству має виконуватися з неухильним дотриманням принципу співрозмірності, який передбачає, що у процесі вжиття поліцейських заходів збитки не можуть перевищувати переваг у

разі досягнення передбачуваного результату. Польські дослідники наголошують, що використання загального словосполучення «охорона безпеки людей» для визначення обов'язку поліції означає, що предметом охорони є безпека кожної людини, а не лише громадян Польщі. Принциповим для усвідомлення соціальної місії поліції є те, що йдеться не лише про безпеку життя і здоров'я, але й про усунення загроз для інших охоронюваних державою цінностей (гідності, особистої недоторканості, майна тощо). Поліцейсти також констатують, що різниця між одночасно використаними у польському законі «Про поліцію» формулюваннями «охорона» (безпеки людей) і «підтримання» (публічної безпеки та порядку) є перш за все семантична, меншою мірою, – функціональна. Поняття «охорона» містить більш динамічний потенціал, оскільки вказує на забезпечення, опіку, захист перед небезпекою (агресією). Натомість «підтримання безпеки» є переважно статичною категорією, що передбачає перспективу збереження сталого стану («залишити на певній позиції, на тому ж місці») [24, с.634].

Резюмуючи, зазначимо, що в Німеччині та Польщі доктринальні засади поліцейського права окреслені вичерпно. Національні поліцейсько-правові доктрини мають ліберальний характер, оскільки базуються на конституційно-правових нормах щодо примату інтересів особи та обов'язку держави забезпечувати безпеку. Поліцейсько-правова теорія ґрунтується на розвиненому понятійно-категоріальному апараті, що дозволяє виокремити категорії суб'єктів поліцейської діяльності, чітко визначити їх правовий статус та місце у системі органів публічної влади. Диференціація суб'єктів поліцейської діяльності зумовлена прагненням унеможливити узурпацію влади окремою інституцією та забезпечити ефективне виконання широкого спектру завдань у сфері правоохорони. Поліція в обох країнах визнана ключовим суб'єктом множинної системи забезпечення внутрішньої безпеки держави, якому іманентно властиві ознаки озброєності, уніформованості, наявності дис-

креційних повноважень. До компетенції поліції віднесено піклування про публічну безпеку і порядок. Ключовою для розуміння соціальної місії поліції є категорія «захист від небезпек», що передбачає вжиття поліцією заходів з метою уникнення або усунення загроз, які походять від людей та речей. Виконуючи класичні завдання у сфері охорони правопорядку, поліції має можливість реалізації превентивних і репресивних заходів, зокрема, застосування вогнепальної зброї у передбачених законом випадках та у відповідності до визначеної процедури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Tettinger P. J., Erbguth W., Mann T. *Besonderes Verwaltungsrecht. Kommunalrecht, Polizei – und Ordnungsrecht, Baurecht.* 9., neu bearbeitete Auflage. – Heidelberg: C.F. Müller, Verlagsgruppe Hutluge Jehle Rehm CmbH, 2007. – 556 s.
2. Основной закон Федеративной Республики Германии (23 мая 1949 г.) // Конституции зарубежных государств : учебное пособие. – 2-е изд., исправ. и доп. – М. : Изд-во БЕК, 1997. – 586 с.
3. Götz V. *Allgemeines Polizei- und Ordnungsrecht. Ein Studienbuch.* 14., neu bearb. Aufl. – München: Beck, 2008. – 230 s.
4. Scholz/Decker. *Bayerisches Sicherheits- und Polizeirecht.* 7. Aufl. – München: Verlag Vahlen, 1994. – 299 s.
5. Steiner U. *Besonderes Verwaltungsrecht / U. Steiner.* – Heidelberg: Verlag C.F.Müller, 1992.
6. Gesetz über die öffentliche Sicherheit und Ordnung in Mecklenburg-Vorpommern (Sicherheits – und Ordnungsgesetz – SOG M-V) vom 25. März 1998 // GVOBl. – 1998. – S. 335;
7. Allgemein Verwaltungsgesetz für das Land Schleswig-Holstein (Landesverwaltungsgesetz – LVwG) vom 2. Juni 1992 GVOBl. – 1992. – S. 243, 534.
8. Ustawa o działach administracji rządowej z dnia 4 wczesnia 1997 r. // Dzennik Ustawowy. – 1999. – Nr. 82. – Poz. 928 ze zm.

9. Leonski Z. Policja administracyjna – istota, rodzaje, zadania [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wszib.poznan.pl/wydawnictwo/dystrybucja/download/wezlowe_p_robblemy_Leonski.pdf.
10. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. // Dzennik Ustawowy. – 2007. – Nr. 43. – Poz. 277 ze zm.
11. Ustawa o Straży Granicznej z dnia 12 października 1990 r. // Dzennik Ustawowy. – 1990. – Nr. 78. – Poz. 462 ze zm.
12. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie // Dzennik Ustawowy. – 2002. – Nr. 42. – Poz. 372 ze zm.
13. Ustawa o rybactwie śródlądowym z dnia 18 kwietnia 1985 r. // Dzennik Ustawowy. – 1985. – Nr. 21. – Poz. 91 ze zm.
14. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 // Dzennik Ustawowy. – 2004. – Nr. 92. – Poz. 880 ze zm.
15. Ustawa o transporcie drogowym z dnia 6 wczesnia 2001 // Dzennik Ustawowy. – 2004. – Nr. 204. – Poz. 2088 ze zm.
16. Ustawa z dnia 6 wczesnia 2001 r. Prawo farmaceutyczne // Dzennik Ustawowy. – 2001. – Nr. 126. – Poz. 1381 ze zm.
17. Ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 14 marca 1985 r. // Dzennik Ustawowy. – 1998. – Nr. 90. – Poz. 575 ze zm.
18. Ustawa o Inspekcji Weterynarnej z dnia 29 stycznia 2004 r. // Dzennik Ustawowy. – 2004. – Nr. 33. – Poz. 287 ze zm.
19. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i gornicze // Dzennik Ustawowy. – 2005. – Nr. 228. – Poz. 1947 ze zm..
20. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne // Dzennik Ustawowy. – 2005. – Nr. 240. – Poz. 2027 ze zm.
21. Kaminski M. Policja administracyjna w sensie przedmiotowym i podmiotowym a problem ochrony bezpieczeństwa obywateli [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dobrauczelnia.pl/upload/File/KONFERENCJE/bezpieczenstwo_obywatela/Kaminski.pdf.
22. Bednarek W., Dobkowski J., Kopacz Z. Policja administracyjna w systemie administracji publicznej (wybrane zagadnienia) // Instytucje wspolczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa prof. zw. dra hab. Jozefa Filipka, red. I. Skrzydło-Niznik. – Krakow, 2001.
23. O bezpieczeństwie imprez masowych [Tekst]: ustawa z 20 marca 2009 r. // Dziennik Urzędowy. – 2009. – Nr. 62. – Poz. 504 ze pozn. zm.
24. Słownik Języka Polskiego. – Warszawa: Wydawnictwo PAN, 1988. – T. I.
25. Zaborowski J. Administracyjno-prawne ujęcie pojęć bezpieczeństwo publiczne i porządek publiczny. Niektóre uwagi unormowań prawnych 1983–1984 // Zeszyty Naukowe ASW. – 1985. – Nr. 41. – S. 128–129.
26. Glasser S. Polskie prawo karne w zarysie. – Krakow: Księg. Powsz., 1933. – 463 s.

Проневич О. С. Доктринальні засади поліцейського права Німеччини та Польщі / О. С. Проневич // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 822–828 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11pocntp.pdf>

Виконано аналіз сутності національних поліцейсько-правових доктрин Німеччини та Польщі, виявлено методологічні підходи до розмежування компетенції суб'єктів поліцейської діяльності.

***

Проневич А.С. Доктринальные основы полицейского права Германии и Польши

Выполнен анализ сущности национальных полицейско-правовых доктрин Германии и Польши, выявлены методологические подходы к разграничению компетенции субъектов полицейской деятельности.

***

Pronevich A.S. Doctrine Bases of the Police Right of Germany and Poland

It is analyzed essence of national police-legal doctrines of Germany and Poland; it is revealed methodological approaches to differentiation of the competence of subjects of police activity.